

V

validity

(ความแม่นยำของข้อมูล)

ในความหมายที่กว้างที่สุดในการวิจัย คือความเกี่ยวข้องกับวิธี เครื่องมือ และขั้นตอน ที่มีต่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ความหมายที่เฉพาะเจาะจง หมายถึงระดับที่มาตรการการวัดในสิ่งที่ต้องการจะวัด แตกต่างจากความเชื่อถือได้ (reliability)

ดู independent criteria, jury opinion, known groups, logical analysis

value

(ค่านิยม)

1. ในสังคมวิทยาสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่งที่มีคุณค่า (ในเชิงบวก หรือเชิงลบ แต่ในทางปฏิบัติมักหมายถึงเชิงบวก) ต่อสมาชิกในกลุ่ม ความหมายเดิมซึ่งมาจากงานของชอมส์ และชเนนนิคส์ ก็คือวัตถุประสงค์ที่มีความหมายต่อสมาชิก วัตถุประสงค์ที่มีความหมายช่วยกำหนดกิจกรรมสำหรับกลุ่มสมาชิก มักใช้คำว่าค่านิยมทางสังคม (social value) บ่อยครั้งใช้ในความหมายเดียวกับ interest ในทฤษฎีการกระทำทางสังคมเป็นแนวทางความคิดที่จะสร้างแนวทางทั่วไป เพื่อการกระทำมากกว่าจะสร้างวัตถุประสงค์เฉพาะ ค่านิยมแตกต่างจากความเชื่อ ที่ว่าค่านิยมเป็นความนิยมชมชอบมากกว่า แต่ความเชื่อไม่ใช่ แตกต่างจากบรรทัดฐานซึ่งเป็นกฎที่ค่อนข้างแน่ชัดสำหรับวัตถุประสงค์กรรม เพราะค่านิยมเป็นมาตรฐานทั่วไป และไม่ขึ้นกับสถานการณ์ใดโดยเฉพาะ

ดู motive

2. ในทางเศรษฐศาสตร์ การใช้ประโยชน์ของสินค้าหรือบริการ หรือการแลกเปลี่ยนที่มีประสิทธิภาพ หรือปริมาณของเงินตราในระยะยาวที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งสินค้าหรือบริการเหล่านั้นยังคงมีอยู่

3. ในทางสถิติ ปริมาณที่เกี่ยวข้องหรือที่ถูกกำหนดให้กับสภาพการณ์หนึ่ง ๆ

value orientation

ในส่วนที่เกี่ยวกับทฤษฎีการกระทำทางสังคม คือสภาพทางจิตใจและอารมณ์ของผู้ถูกกระทำในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ในด้านต่าง ๆ ของสภาพซึ่งถ้ามีทางเลือกได้จะช่วยนำไปให้ผู้กระทำนั้น ๆ สนับสนุนค่านิยมบางประการ และช่วยการสังเกตของบรรทัดฐานบางอย่างด้านต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ มีวิธีการสามแบบ ที่เรียกว่า modes of value orientation นี้คือ

1. แบบนิยมที่ชื่นชอบ (appreciative mode) (การใช้มาตรฐานเพื่อตัดสินความสำคัญด้านพึงพอใจของเหตุการณ์)

2. cognitive mode (การใช้มาตรฐานเพื่อตัดสินความเที่ยงตรงของความคิด และข้อมูลต่าง ๆ)

3. moral mode (การใช้มาตรฐานเพื่อตัดสินถึงผลของการเลือกต่าง ๆ ในแง่การรวมเข้าด้วยกันระหว่างตัวเองกับสังคม)

value oriented

ใช้ในความหมาย 2 ประการใหญ่ ๆ คือ

movement

1. กลุ่มที่เคลื่อนไหวเพื่อการเปลี่ยนแปลง ขั้นพื้นฐานในผู้คนหรือในสังคมด้วยความคิดของการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีรากฐานจากรธรรมชาติของมนุษย์ และสังคม ดังนั้นจึงมักรวมลักษณะความพยายามของกลุ่มชนในนามที่ว่า ขบวนการความสามารถพิเศษแบบมีบารมี (charisma movement) หรือ ขบวนการแบบชาตินิยม (nationalistic movement) ขบวนการทางศาสนา (messianic movement) แต่การใช้จะน้อยกว่าในความหมายตามข้อ 2

2. ขบวนการทางสังคมใด ๆ เพื่อสนับสนุนโครงการใดโดยเฉพาะ หรือได้รับการสนับสนุนเพื่อ

อุดมการณ์ใดโดยเฉพาะ คำ value oriented movement ตั้งใจที่จะหมายรวมทั้งอุดมการณ์และโครงการ ดังนั้นจึงรวมถึงขบวนการทางสังคมทั้งหมดที่มุ่งจะสร้างบรรทัดฐานใหม่ หรือจะสนับสนุนค่านิยมใด ในความหมายตามข้อแรก จะแตกต่างจาก norm oriented movement

variable
(ตัวแปร)

ในความหมายที่กว้างคือเหตุการณ์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าความหมายที่เฉพาะลงไป คือปริมาณใดที่สามารถมีค่าต่าง ๆ กันในทางสังคมศาสตร์ แม้ว่าจะมีลักษณะสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงได้ จะเรียกว่าตัวแปร variable (เช่น เพศ รายได้ อาชีพ) โดยเฉพาะเมื่อตัวแปรนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวอื่น ๆ มักใช้ในความหมายที่แทนกันได้กับคำว่า variate ยกเว้นแต่ในทางสถิติ ซึ่ง variate มักใช้ในความหมายของตัวแปรที่สุ่ม (random variable) เท่านั้น ส่วนคำตัวแปร (variable) มักใช้เมื่อหมายถึงตัวแปรเชิงคณิตศาสตร์หรือจำนวนที่ไม่มีคุณลักษณะเจาะจงที่แตกต่างกันไป แตกต่างจาก attribute โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางสถิติ

ดู antecedent variable, dependent variable, independent variable, intervening variable, scaling

variance
(ความผันแปร)

จากการแจกแจงความถี่ ได้แก่การวัดการกระจายของคะแนนหรือค่าการวัดนี้จะได้จากการคำนวณ ค่าเฉลี่ยของจำนวนรวมของค่าเบี่ยงเบนยกกำลังสอง

variate

ดู variable

verstehen
(แวร์สเตอร์เฮิน)

เป็นคำภาษาเยอรมัน แปลว่า ความเข้าใจ เป็นวิธีการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมที่เน้นความเข้าใจรวม ๆ มากกว่าในรายละเอียด เช่น ลัทธินิวกอทอลิก วางไว้เฉพาะสำหรับพวกแคทอลิก วิธีการศึกษานี้ถึงแม้ว่าจะมีข้อมูลอยู่ครบถ้วน

แล้ว แต่หากไม่สามารถปะติดปะต่อความหมายเพื่อให้อยู่ใน
โครงสร้างใหญ่ หรือในส่วนของที่เกี่ยวกับประเด็นใหญ่ได้ ข้อม
ไม่มีประโยชน์

vertical group

(กลุ่มแนวตั้ง)

กลุ่มซึ่งประกอบด้วยบุคคลซึ่งมีสภาพไม่เท่าเทียม
กัน กลุ่มซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจากชนชั้นทางสังคม หรือ
วรรณะสองหรือมากกว่าขึ้นไป ตรงกันข้ามกับ กลุ่มแนว
ราบ (horizontal group)

vertical mobility

ดู mobility

vertical social distance

ดู social distance

vested interest

(ผลประโยชน์ที่ได้ไว้แล้ว)

กลุ่มหรือสมาคมซึ่งมีสมาชิกที่ชื่นชอบอยู่กับอภิสิทธิ์
ต่าง ๆ ซึ่งพวกเขาพยายามที่จะป้องกันไว้ด้วยวิธีการใดก็ตาม
โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยายามขัดขวางการเปลี่ยนแปลงทาง
สังคม ซึ่งมีผลกระทบต่ออภิสิทธิ์ของเขา

vice

(อบายมุข, ความชั่วร้าย)

พฤติกรรมเบี่ยงเบนที่กำหนดว่าไร้ศีลธรรม เช่น
การพนัน โสเภณี การผิดประเวณี หรือภาวะที่เข้าร่วมเกี่ยว
ข้องในพฤติกรรมเช่นนี้

ดู deviance, deviant

Vienna circle

ดู positivism

vital events

(เหตุการณ์สำคัญในชีวิต)

ปรากฏการณ์ที่ต่อเนื่อง เช่น การเกิด การแต่งงาน
การอพยพ และการตาย ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงขนาดและองค์
ประกอบของประชากร

ดู vital statistics

vital records

(บันทึกที่สำคัญ)

เอกสารที่ยืนยันถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ (vital
events) ในชีวิตและฐานะทางกฎหมาย ของบุคคล คือ
ตั้งแต่เกิด ตาย การแต่งงาน การแท้งลูก การรับเด็กมาเลี้ยง
เป็นลูก การแยกกันอยู่ การหย่า ข้อมูลเหล่านี้จากเอกสารจะ
ถูกบันทึกในลักษณะที่เรียกว่า การลงทะเบียน เช่น การลง
ทะเบียนการตาย ซึ่งเป็นสถิติที่สำคัญ

vital revolution

vital statistics

voluntary association
(สมาคมโดยสมัครใจ)

ดู demographic revolution

ข้อมูลที่แสดงถึงเหตุการณ์สำคัญ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงขนาดของประชากร ซึ่งรวมถึงการเกิด แต่งงาน ตาย อพยพ การรับเด็กมาเลี้ยง การแท้ง การยกเลิก และแยกจากกัน

ดู vital records

การรวมกลุ่มซึ่งมีความสนใจร่วมกัน เช่น สมาคมแม่บ้านทหารบก สมาคมสตรีไทย สมาคมข้าราชการ ฯลฯ คำว่า voluntary โดยทั่วไปหมายถึงการไม่บังคับขู่ข่มของการรวมกันเป็นสมาคม ก็คือ การรวมกลุ่ม หรือสมาคมโดยสมัครใจนั่นเอง